

ปณธรรม

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปญหาธรรม วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “วัดเป็นเขตอภัยทาน”

กราบนมัสการหลวงพ่อ วัดเป็นเขตอภัยทาน เป็นสถานที่ให้ความร่มเย็น ลูกขออนุญาตไปทำบุญได้ไหมเจ้าคะ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ ถ้าเขียนว่าวัดเป็นเขตอภัยทาน วัดเป็นที่ทำทาน เราอยากไปทำบุญนะ วัดทั่วประเทศไทย วัดในเมืองไทยสีหมื่นกว่าวัด ที่ไหนก็ได้ที่จะไปทำบุญทำกุศล ถ้ามันเป็นเขตอภัยทาน

ฉะนั้น โดยวัดทั่วไปเขาเขียนไว้เลย เป็นป้ายเลย ‘วัดเป็นเขตอภัยทาน’ เพื่อจะให้เป็นที่ปลอดภัย แต่ที่ปลอดภัยๆ เจ้าอาวาสหรือที่ต่างๆ เขาก็ไปทำเป็นตลาด เป็นที่จอดรถ มันก็ไปชักจูงเอาผลประโยชน์เข้ามา มันก็ไม่ร่มเย็นเป็นสุขหรอก

ฉะนั้นที่ว่า วัดเป็นเขตอภัยทาน

วัดตั้งสีหมื่นกว่าวัด ทำไมต้องมาที่นี่ล่ะ ถ้าเป็นเขตอภัยทาน มันก็เป็นเขตอภัยทานโดยกฎโดยกติกา แต่คนที่รักษากฎรักษากติกานั้นเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขมันมีหรือไม่

ฉะนั้น ถ้าเป็นวัดของเรา วัดเป็นเขตอภัยทาน เราพูดทุกวันเวลาเราเทศน์นะ “วัดเป็นเขตอภัยทาน” แล้วเป็นเขตอภัยทานโดยข้อเท็จจริง

นี่ไง เวลาคนที่ฝึกหัดปฏิบัติ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตเป็นเขตที่กิเลสตัณหา ความทะยานอยากมันครอบงำอยู่ ลูติจิตเป็นที่อยู่ของอวิชาพญามารมันอยู่ที่นี่ เห็นหรือเปล่า

วัดเป็นเขตอภัยทาน เป็นเขตอภัยทานเิง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระจำพรรษา นางวิสาขาเป็นผู้สร้างวัดนั้นให้
วิสุคามสีมาเป็นที่บวชพระ มันเป็นเรื่องธรรมและวินัย เป็นเรื่องสมมุติบัญญัติ เป็นสิ่งที่ให้
ประชาชนได้พึ่งพาอาศัย

คนที่มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เราเป็นฆราวาส เวลาเป็นมนุษย์เราละจาก
ความเป็นฆราวาสมาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระมาอยู่ในวัดในเวลานั้นมันก็มีกติกามีข้อวัตร
ปฏิบัติขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัตินั้นมันเป็นเรื่องอยู่ของใจๆ ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา จิต
เป็นสมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันจะเข้าไปสู่กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของ
ตน

ฉะนั้น วัดที่ปฏิบัติๆ เขามีกฎเขามีกติกาของเขา ถ้ามีกฎกติกาของเขา เราเข้าไปวัดไป
วานันเรามีขอบมีเขต เราก็ต้องยอมรับกติกากันนั้น ถ้ากติกากันนั้น เห็นใหม่ ขอบเขตแล้ว
เอ็งทำลาย

วัดเราเมื่อปีที่แล้วหรืออย่างไร ทางฝ่ายนั้นเขามารายงานว่ามันมีคนเข้ามาถึงไก่ เราก็
ให้เขาแจ้งไปทางสายตรวจ สายตรวจเขาไปจับ มันเข้ามาถึงไก่

เขตอภัยทาน นี่เขตอภัยทานนะ มันเข้ามาถึงไก่เลย ไก่ตายมันเอาไปทำอาหารมันนะ
เพราะอะไร เพราะจิตใจของคนมันแตกต่างกัน คนที่เป็นธรรมๆ เขาเห็นแล้ว เห็นใหม่ วัด คนที่
เขาเล็งสัตว์เขาไปปล่อยวัดๆ แล้วมนุษย์นี้เขาว่าตัดหางปล่อยวัด เอามันไปบวชแล้วตัดหางมัน
เลย ปล่อยวัดให้วัดดูแลกันไป วัดเป็นเขตอภัยทาน

แต่ถ้าเป็นวัดปฏิบัตินะ เขามีขอบมีเขตของเขา แล้วเราไปแล้ว สิ่งทีสมมุติบัญญัติ กฎ
กติกา ธรรมและวินัยเป็นสมมุติบัญญัติ แต่เอาจริงเอางังขึ้นมา วัดปฏิบัติเขาพยายามทำความ
สงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา เขาจะเข้าไปสู่ขอบเขต เข้าไปสู่ในหัวใจของตน

ภวาสวะ ภพ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เขาจะทำจิตใจของเขา เขาพยายามใช้วิปัสสนาญาณเพื่อชำระล้างกิเลสในหัวใจของเขา

ขอบเขตของแต่ละบุคคลนะ ขอบเขตของใจของตน แล้วใจของตน สัมปายะ ๔ สถานที่ที่เป็นสัมปายะ อาหารเป็นสัมปายะ หมู่คณะเป็นสัมปายะ

แล้วหมู่คณะมาตีหมาแท่งกัน กฎกติกาเขาตั้งไว้แล้ว ห้าม ห้าม ห้ามทุกอย่าง แล้วเอ็งกระทำทุกอย่างที่ห้าม

แล้วบอกเลยนะ อยู่วัดอยู่ว่า เขาถึงเวลามีข้อวัตรปฏิบัติ บ่ายแล้วมีร้าน มีครัวที่ต้มน้ำ มีกาแฟเอาไว้ให้ดื่มให้กินเพื่อไปถือศีล ๘ ใจ ก็ทำตามกติกาเขาสิ เขามีกติกาแล้วเอ็งก็จะล้มกติกาเขา เอ็งจะเอาความยิ่งใหญ่ของตัวเองแล้วก็จะบอกว่าเป็นสิทธิพิเศษ เป็นผู้วิเศษ เป็นคนพิเศษ เอ็งทำอย่างนั้นมันได้อย่างไร

ถ้าเอ็งทำอย่างนั้น มันละมันย้ายข้อวัตรปฏิบัติ เท่ากับเอ็งย้ายกติกาที่เจ้าอาวาส ที่หัวหน้าเป็นคนตั้งขึ้นมา แล้วเอ็งย้ายอย่างนั้นแล้วเอ็งว่าเป็นเขตอภัยทานๆ แต่เอ็งทำลายขอบเขต เอ็งทำลายกฎกติกาเพื่ออีโก้ เพื่อความยิ่งใหญ่ แล้วหลายๆ คนไล่ออกไป ๓-๔ รอบ แล้วนะ ๓ รอบ

รอบหนึ่งคนนะ คนที่จะฝึกหัดปฏิบัติ เวลาคนปฏิบัติหาครูหาอาจารย์แทบเป็นแทบตาย แล้วครูบาอาจารย์ที่ไว้วางใจได้จะหาได้ที่ไหน แล้วครูบาอาจารย์ที่ไว้วางใจได้ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ใจดวงนั้นได้ฝึกหัดปฏิบัติมาแล้ว

เราพูดทุกวัน หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านได้ฝึกหัดปฏิบัติเจียนอยู่เจียนตายตั้งแต่พรรษาแรก หลวงปู่มั่นปฏิบัติพรรษาแรก หลวงปู่เสาร์พาออกประพฤติปฏิบัติจนหลวงปู่มั่นตั้งตัวได้ พอหลวงปู่มั่นตั้งตัวได้ ทำสมาธิได้ ใช้สติปัญญา แล้วหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็ต่างมีลูกศิษย์ลูกหาขึ้นมา ท่านถึงได้แยกออกจากกัน หลวงปู่เสาร์ก็คุม ดูแลลูกศิษย์ลูกหาของท่าน หลวงปู่มั่นท่านก็ดูแลลูกศิษย์ลูกหาของท่าน

จากที่เริ่มต้นล้มลุกคลุกคลานเจียนอยู่เจียนตาย แล้วฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนถึงหลัก
ของตัวเองขึ้นมาได้ แล้วก็คุ้มครองดูแลลูกศิษย์ลูกหาต่อเนื่องเป็นธรรมทายาทไป เป็นธรรม
ทายาทไป

แล้วเวลาหลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ เราอยู่กับท่าน เวลาระลึกถึงหลวงปู่มัน
เวลาพูดถึงหลวงปู่มัน ท่านร้องไห้เลย น้ำตาไหล น้ำตาไหลแบบลูกผู้ชาย สุภาพบุรุษ กตัญญู
กตเวที ระลึกถึงบุญถึงคุณ ระลึกถึงที่ท่านคุ้มครองหวัทบาล

หลวงตาพระมหาบัวท่านบอก “หลวงปู่มันเป่ากระหม่อมเรามา เป่ากระหม่อมเรามา”

คุ้มครองหวัทบาลดูแลมาตลอด เขากตัญญูว่าขนาดระลึกถึงยังน้ำตาไหล แต่วัดเราตั้ง
กตिकाไว้มันก็ยำมันก็เหยียบ นี่แหละมันเหยียบยัน ที่เอ็งทำหยาบเหยียดกันนั้นนะ ที่เอ็งทำด้วย
ความสะใจ ในความรู้สึกกูมันหยาบเหยียด มันดูแคลน มันดูแคลนข้อวัตรปฏิบัติ แล้วเอ็งจะ
ปฏิบัติอะไรวะ กูไม่เชื่อ

จิตใจคนกระด้าง จิตใจคนพลุ่งพล่าน อหังการ ทำสมาธิ กูไม่เชื่อ กูไม่เชื่อ เพราะกูไม่
เชื่อ แล้วอหังการเหยียบย่ำเหยียบยัน แล้วทำลายคนที่เขาเป็นธรรม เขามาประพฤติปฏิบัติ
เหยียบเขา เหยียบยันเขา หมิ่นแคลนเขา โดยได้ปากของกู ว่ากูคุ้มครองดูแล

เจ็บไหม

ไอ้เรื่องเจ็บนี่มันเรื่องวิทยาศาสตร์ แต่เรื่องธรรมนะ กูไม่เชื่อ

กูเชื่อว่า คนที่จะประพฤติปฏิบัติเขาอ่อนน้อมถ่อมตนดูแลรักษาใจของตน สติ
จะเท่าทันความคิด ความคิดอะไรที่มันพลุ่งพล่าน ที่มันเหยียบยัน มันเหยียบย่ำเขา
พยายามรั้งไว้ๆ สติรั้งไว้ ไม่เอาๆ สิ่งใดที่เป็นที่สงบสงัด สิ่งใดเป็นที่เพื่อประโยชน์กับ
จิตใจของตน หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิทำจิตใจให้มัน
สงบเข้ามา มันมีความสุข มันกตัญญูกตเวที

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราละ ท่านไปบวชอุปัชฌาย์ที่ไหน ท่านไปเห็น
ธรรมที่ไหน ท่านระลึกถึงที่นั่น ท่านกราบไหว้บูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่
โคนต้นโพธิ์ ต้นโพธิ์เลยเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ในพระพุทธศาสนา

นี่เอ็งมาปฏิบัติ วัดเป็นเขตอภัยทาน มึงอย่าเียเขา มึงทำลายเขา คอยสอดคอยแทรกเขา
เขาเป็นสัมมาทิฐิถูกต้องชอบธรรมก็ไปยุไปแหย่เขา ไปสร้างแก่งไปสร้างเป็นกวนขึ้นมาเป็น
กลุ่มเป็นก้อนแล้วก็ตีต่อกัน แล้วภูโล่ออกไปแล้ว เพื่อความสงบสุข เพื่อผู้ที่เป็นธรรม

เพราะได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วหาที่ประพฤติปฏิบัติหา
วาที่ไว้วางใจได้ วัดเป็นเขตอภัยทาน จะทำความผิดพลาดอย่างไรโดยกิเลสต้นหาความ
ทะยานอยากโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาให้อภัย ให้อภัยเพราะอะไร

เพราะกิเลสมันขับเคลื่อนในใจของตน แล้วใจของตนที่ไม่มีสติสัมปชัญญะเท่าทันกิเลส
ของตนได้ มันก็จะทำความผิดพลาดโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การทำโดยความ
รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ให้อภัย การกระทำโดยกิเลสที่มันขับเคลื่อนโดยที่เราไม่เท่าทันกิเลสแล้วขออภัย ก็
ให้อภัย

แต่ตั้งใจทำลาย ห้ามแล้วห้ามอีก บอกแล้วบอกเล่า สั่งสอนแล้วสั่งสอนเล่า มันทั้งเีย
หยัน ทั้งมองเป็นเรื่องราวไรสาระ ทั้งมองเป็นเรื่องที่จะเอาชนะคะคาน สิ่งใดที่ห้ามมันก็จะทำ สิ่งใด
ที่ห้ามมันก็ใช้เล่ห์กลพยายามจะไปสร้างเป็นเทวดาเป็นนางฟ้า มีศรัทธาอยากจะทำบุญศาสนา
สร้างเป็นกลุ่มเป็นก้อนมาเพื่อจะมาคะคานกับภูกฏติกา

เราเห็นมาตลอดนะ เราเห็นแล้วเศร้า เศร้าเพราะอะไร เพราะว่าเขาหมิ่นเหม่กับการ
สร้างเวรสร้างกรรม

หลวงตาพระมหาบัวท่านไปไหนท่านบอก ไปเอาหัวใจของคน ไปเอาหัวใจของคน

แล้วใจของคนที่มีนหยาบมันหยาบช้า เราก็ไม่ไปยุ่งกับมัน แล้วเวลาทำอะไรไปแล้วก็
มาติฉินนินทา ถึงเวลาก็จะมาขอขมาๆ

ใครจะมาขอขมา บอกไม่ต้อง เพราะกูให้อภัยตั้งแต่ต้น กูไม่เคยติดขัดข้องใจกับใครเลย แต่ไม่ให้เข้า

เพราะคนที่ไผ่ดี คนที่อยากทำคุณงามความดีแล้วโดนย่ำยีโดนเหยียดหยาม คนทำความดีไฉ่ แล้วคนที่จะมาประพฤติปฏิบัติเจอเหตุการณ์อย่างนี้เขาจะปฏิบัติอย่างไร

เขาก็คงงงนะ คงสงสัย เมื่อก็ไปกราบหลวงพ่อกุมา หลวงพ่อบอกว่าที่นี้เป็นวัดปฏิบัติ ให้ปฏิบัติด้วยความเป็นสัมมาทิฐิถูกต้องชอบธรรมเต็มที่ไผ่เลย เวลามาปฏิบัติ ทำไมคนนั้นมาที่มที่หนึ่ง คนนี้มาดำที่หนึ่ง

หลวงพ่อบอกที่นี้เป็นเขตอภัยทาน ที่นี้เป็นที่ปลอดภัย แล้วมานั่งภาวนาเขาก็มากลั่นแกลั่น มานั่งภาวนาแล้วก็มีคนมาสร้างให้มีการกระทบกระทั่งกัน เฮ้ย! หลวงพ่อพูดอย่างหนึ่ง เว้ย เฮ้ย! ไผ่คนในวัดมันปฏิบัติไปอีกอย่างหนึ่งนี่หว่า เอ้! หลวงพ่อนี้ไม่จริง หลวงพ่อนี้

เขตอภัยทาน ฉะนั้น เขตอภัยทานมันเป็นเขตอภัยทาน แต่กิเลสมันไม่ไผ่หน้าใครหรอก กิเลสมันไม่ไผ่หน้าใครว่านี่เป็นเขตอภัยทานแล้วกิเลสมันจะสงบเสงี่ยม กิเลสบอกนี่มันเขตอภัยทานนะ เราอย่าไปรังแกเขา เราอย่าไปยุยงปลุกปั่นสร้างเป็นแก๊งขึ้นมา เป็นไลน์กลุ่มขึ้นมา ๓ กลุ่ม ๔ กลุ่มไฉ่

แล้วก็ที่นี้เขาไม่ไผ่มีการเรียไร ที่นี้เขาไม่ไผ่เบียดเบียนกัน เวลามาวัดก็เอาหัวใจมาเพื่อประพฤติปฏิบัติไฉ่ ก็มาตั้งแก๊งเรียไรปัจจัยไผ่จะไผ่ทอดผ้าป่าที่วัดอื่น

เฮ้ย! แล้ววัดพระสงฆ์มันไม่ไผ่ต้องใช้ปัจจัยเลยหรือวะ มันสังเวชนะ มันขะแยง มันสะอิดสะเอียน อย่าเข้ามา อย่ามาตอบไผ่

กลุ่มก้อนใดก็ไผ่แต่ที่ไผ่ออกไปไผ่แล้ว เพราะไผ่ออก ๓ รอบ ๔ รอบ ออกไปไผ่ไปข้างหน้า **สพเพ สตตา** สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เป็นสุขๆ เถิด ประพฤติปฏิบัติให้ฐฐธรรมเห็นธรรมเจริญก้าวหน้าไปโดยอำนาจาสนาของแต่ละบุคคล

เขตอภัยทาน วัดป่าสันติพุทธาราม บุคคลใดที่ไล่ออกไปแล้วห้ามกลับเข้ามาเด็ดขาด ถ้ากลับเข้ามาแสดงว่าศีลนี้มันเศร้าหมอง ศีลใจ คือสัจจะ คือความจริงมันไม่มี ถ้าพูดคำไหนมันเป็นคำนั้น ตรงไปตรงมา ไม่ใช่โกงไปโกงมา

ตรงไปตรงมา มากี่ให้ปฏิบัติ มากี่ให้โอกาสเต็มที่แล้ว เดือนก็เดือนมา ๓ รอบ ๔ รอบ เดือนแล้วเดือนเล่า หัวเราะคิกคักๆ เวลาไปบอก “ไล่ออกนะ ทำผิดไล่ออกนะ” หัวเราะกันคิกคักๆ เลย

แล้วไล่ออก ๒ รอบ ๓ รอบ แล้วนี่ไง “หลวงพ่อ วัดเป็นเขตอภัยทาน เป็นสถานที่ให้ความร่มเย็น ลูกขออนุญาตไปทำบุญที่วัดได้ไหมเจ้าคะ”

ไปเขตอภัยทานที่อื่นนะ ในประเทศไทยเยอะแยะเลย แล้วในประเทศไทยเขารอชาวพุทธ รอจิตใจผู้ที่เป็นบุญเป็นกุศลไปทำบุญวัดเขาเยอะแยะ เยอะแยะ ขอเชิญ ขอเชิญคุณท่านทั้งหลาย พวกนางฟ้านางสวรรค์ทั้งหลาย ขอเชิญไปเขตอภัยทานที่อื่นนะค่ะๆ ที่นี้ไม่ให้เข้ามานะค่ะๆ จบ

ถาม : เรื่อง “จับความว่างในอารมณ์”

กราบนมัสการหลวงพ่อ ผมพยายามปฏิบัติมาแบบลุ่มๆ ดอนๆ มาตลอด ชี้แจงบ้าง ขยันบ้าง ฟังเทศน์ท่านอาจารย์ตอบปัญหาบ่อยๆ ช่วงหลังนี้ฟังท่านอาจารย์ขณะขับรถทำงานกลับบ้านเกือบทุกวัน

ก่อนคำถาม ขอเล่าทำความเข้าใจความภาวนาครั้งก่อนครับ ช่วงเดือน ๑๐ ปลายปีนี้ผมนั่งสมาธิแล้วเกิดความสงบขึ้น รู้สึกสงบในหลายๆ วัน ระหว่างการทำงานก็มีใครมาคุยด้วย พุทโธก็มักจะวิ่งกลับมาในใจตลอด คือมันพยายามดึงจิตไว้ไม่ให้ไปไหน ซึ่งรู้สึกพอใจมากครับ

พอตกดึกก็จะเป็นช่วงนั่งภาวนา ปกติจะภาวนาพุทโธ ธัมโม สังโฆไปเรื่อยๆ จนกว่าจิตจะสงบ แต่พอทำความเข้าใจได้ เวลาเริ่มภาวนาผมก็จะกำหนดความรู้สึกสงบที่ใจเลย แล้วมันก็จะสงบทันทีหลังภาวนาไปได้จนออกครับ

จนมาเริ่มต้นทำสวนครัวกินเองแบบประหยัด มันต้องใช้ความคิดในการทำงาน และวันๆ ก็คิดแต่เรื่องทำสวนครัว จิตก็จะเริ่มออกห่างๆ ความสงบ ยิ่งเวลาเริ่มนั่งผมไม่สามารถกลับไปถึงความสงบในทันทีเหมือนเมื่อช่วงก่อนเลย เหมือนมันหาประตูเข้าไม่เจอ สุดท้ายก็ต้องกลับมาพุทโธ ธัมโม สังโฆอีกเหมือนเดิมจนกว่าจะวางความคิดต่างๆ ที่มันฟุ้งซ่านรอบวงวนได้ กว่าที่จะวางความกังวล กว่าที่จะวางทุกข์ที่ไม่เหลือความสงบได้ ก็นานแล้วครับ

หลังจากที่ใช้คำภาวนาแบบเดิม พุทโธ ธัมโม สังโฆ ความสงบก็เริ่มกลับมา แต่ยังไม่สงบเท่าแต่ก่อน ก็น่าจะมาจากภาระงานที่เพิ่มขึ้นมาด้วย

กราบเรียนถามท่านอาจารย์ ผมได้ทำความผิดพลาดอะไรไปบ้าง หรือผิดขั้นตอนอะไรบ้าง ในความเห็นของตัวเองก็คิดว่า ความว่างสามารถเป็นอารมณ์หนึ่งได้เช่นเดียวกับการภาวนาอื่นๆ ดังนั้นทำไมเวลาผมจับอารมณ์สุขที่เกิดจากสมาธิ อารมณ์ที่มันพึงใจ เพื่อให้เกิดความสงบลึกๆ ไม่ได้หรอกครับ ทำไมมันเหมือนในช่วงแรกๆ แค่นั้นเอง พอหลังๆ มันเหมือนออกห่างจากความสงบไปที่ละนิดๆ จนไม่เหลือ หรือเป็นเพราะภาระงานในการฟุ้งซ่าน มันติด มันสงสัยในใจอยู่ครับ กราบความเมตตาจากหลวงพ่อดด้วย

ตอบ : การฝึกหัดภาวนา การฝึกหัดภาวนามันเป็นอำนาจวาสนาของมนุษย์ มนุษย์ที่มีอำนาจวาสนาใด หน้าที่การงานที่เราทำมาอาบเหงื่อต่างน้ำมาทั้งหมด เราว่าก็เป็นหน้าที่การงานของมนุษย์ หน้าที่การงานของมนุษย์นี้เป็นหน้าที่การงานของมนุษย์หาเครื่องดำรงชีวิต มนุษย์สิ่งมีชีวิตต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งมีชีวิต ปัจจัย ๔ สิ่งนี้เป็นความจำเป็นของชีวิต แล้วสิ่งมีความจำเป็นของชีวิตมันก็วัดกันโดยความสมบูรณ์และความขาดแคลน

ความสมบูรณ์ๆ คนที่สร้างบุญสร้างกุศลมานะ **กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา** คนที่เขาสร้างบุญกุศลมา แม้แต่เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ขุนนางแก้ว ขุนคลังแก้ว ทุกอย่างอุดมสมบูรณ์ไปหมด แต่ถึงที่สุดแล้วพอใช้สอยไปแล้วมันก็ต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา คนเราเวลามันขาดแคลนๆ เพราะเราสร้างสมของเรามาอย่างนั้น

ย้อนกลับมาเรื่องการภาวนาๆ ใจ เรื่องการภาวนาที่เราภาวนากันมันก็อยู่ที่เราศรัทธา
ความเชื่อ นี่ใจ ศรัทธาความเชื่อเป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์ที่ชักนำให้เรามาศึกษาใน
พระพุทธศาสนา ถ้ามาศึกษาในพระพุทธศาสนา ใครมีอำนาจวาสนานะ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ
ศึกษาพระพุทธศาสนาในภาคปริยัติ แล้วภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติเท่านั้นที่จะเข้าสู่สู่สัจจะความ
จริง

ฉะนั้น เวลาฝึกหัดปฏิบัติ เวลาปฏิบัติไปแล้วเดี๋ยวมันก็เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม
เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรื่องธรรมดา เวลาคำถามๆ “เมื่อก่อนผมภาวนาดียอดเยี่ยมๆ”

หลงปุ่เสาร์ หลงปุ่มัน ครูบาอาจารย์ท่านภาวนามาก่อน คนภาวนาเวลาภาวนา
เจริญแล้วมันดีงามมาก เวลามันเสื่อมๆ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดคงที่ สิ่งใดเจริญ
สูงสุดแล้วมันก็ต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา เว้นไว้แต่อกุปปธรรม คือขณะนิโรธดับทุกข์ อัน
นั้นไม่มีการเจริญและไม่มีการเสื่อม อันนั้นมันของคงที่ตายตัวเพราะเป็นอกุปปธรรม เป็นวิหาร
ธรรม

แต่เวลาผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นไปเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมมันเป็นเรื่องปกติธรรมดา
แต่ของเรา เราไม่เข้าใจใจ เราไม่เข้าใจว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น เกิดขึ้นด้วยความวิริยะ ความอุตสาหะ ความเพียร แล้วถ้ามีความ
เพียร ความเพียรมันต้องรักษา แล้วต้องดูแลรักษามันไว้ ถ้ารักษาไม่ได้มันก็เสื่อมไปเป็นธรรมดา
นี่ใจ **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา**

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา สรรพสิ่งในโลกเป็นอนัตตาแน่นอน แน่นนอน เป็นอนัตตาอยู่
แล้ว

อกุปปธรรมพ้นจากอนัตตา พ้นจากอัตตาและอนัตตา เป็นอกุปปธรรม นั้นเป็นบุคคล
๔ คนในพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น คำถาม คำถามที่อ่านมาทั้งหมดเพราะผู้ถามเข้าใจผิดเอง เข้าใจผิดว่าตัวเองทำ แล้วมันจะอยู่กับตัวเองตลอดไป แล้วเวลามันเสื่อมไป เวลามันพลัดพรากจากไปแล้วก็บอกว่า เพราะเราสนใจในการทำสวนครัว ในการทำหาอาหารเพื่อดำรงชีวิต ก็เลยไปวิตกวิจารณ์ ไปใช้สติปัญญาเข้ากับการทำสวนครัว มันก็เป็นส่วน มันก็เป็นข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงว่า เราก็ใช้สติปัญญากับการทำผักทำสวน ก็จริง ก็จริง แต่โดยข้อเท็จจริงที่เป็นจริงเลย สิ่งใดสิ่งหนึ่งมันเกิดขึ้นมันก็ต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา มันเสื่อมไปเป็นธรรมดาอยู่แล้ว แล้วเรามาเข้าใจอะไรละ

ฉะนั้นถึงบอกว่าผู้ถามเข้าใจผิด เข้าใจผิดว่าถ้าเราทำสิ่งใดแล้วมันจะอยู่กับเราคงที่ตายตัวตลอดไป ไม่มี เว้นไว้แต่อกุปปกรรม เว้นไว้แต่วิหารธรรมที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น

ฉะนั้น ถ้ามันเป็นอย่างนี้มันเป็นเรื่องธรรมดาอยู่แล้ว แล้วว่ามันเจริญแล้วเสื่อม หนึ่ง

สอง การเข้าใจผิดว่าอารมณ์ความว่างนั้นว่าเป็นคำปริกรรมได้ ว่างๆ ว่างๆ นั้นนะ

ว่างๆ มันเริ่มต้นตั้งแต่บอกว่า เราทำความสงบของใจก็เพื่อใจสงบ ใจสงบมันสงบอย่างไร มันว่างหมดแต่มันไม่ใช่ว่างแบบไม่มีสติปัญญา มันว่างจากอารมณ์แต่ตัวมันมีสติสัมปชัญญะ

แต่นี้เราไปตั้งว่าอารมณ์ว่างแล้วกำหนดว่าง ว่างอยู่อย่างนั้นนะ

กำหนดรู้ต่างหาก รู้ว่างนะ

ว่างเป็นอารมณ์ ว่างนี้ใครรู้ว่าง ใครรู้ว่าง ว่างเกิดจากใคร เราส่งไปที่ว่าง แล้วรู้รู้ไปไหนละ ก็รู้ไปรู้ว่างนู่นไง รู้ไปรู้ว่าง แต่คนภาวนาไม่เป็นนะ

เขาพุทโธๆ อยู่กับพุทโธ ถ้าว่าง ตัวมันว่าง ว่างโดยสติสัมปชัญญะ ว่างโดยการควบคุมดูแลที่สมบูรณ์แบบ สติสัมปชัญญะอยู่กับผู้รู้ นั้นนะสมาธิ ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ เลย

ไฉนไปกำหนดว่าง เห็นไหม

สอง เข้าใจผิดตั้งแต่นั้นว่ามันเคยได้ แล้วมันจะอยู่กับเราตลอดไป

ไม่ใช่ เจริญแล้วเสื่อม เพราะเจริญแล้วเสื่อมเขาถึงรักษา เขาถึงมีข้อวัตรปฏิบัติ เขาถึงไม่ปล่อยปละละเลยไป เขาไม่ปล่อยละเหาะ

เริ่มต้นก็ว่าดี ๆ พอดี ๆ แล้วตายใจ เกลี้ยงเลย ไม่เหลือ พอไม่เหลือนะ ไม่เหลือมันเป็นสัมมาทิฐิหรือมิจฉาทิฐิ

ถ้าสัมมาทิฐิ อืม! มันเจริญแล้วเสื่อม เราต้องฟื้นฟู เราต้องพยายาม นี่เป็นสัมมาทิฐิ

มิจฉาทิฐิ มันเสื่อมไปแล้ว แต่สัญญาจำได้ว่าง ๆ กำหนดว่างอยู่นั่นละ แล้วเอ็งก็ย่ำอยู่ว่าง ๆ โดยความว่างเปล่า โดยความไม่มีเนื้อหาสาระ นี่คือการเข้าใจผิด

เข้าใจผิดตั้งแต่นั้นว่า เกิดแล้วจะไม่เสื่อม

เสื่อม

เข้าใจผิดว่า อารมณ์ว่างเป็นคำบริกรรมได้ แล้วกำหนดว่างตลอด

กำหนดอย่างไร กำหนดมันไม่กลับมาเหมือนเดิมไง นี่คำถามไง มันไม่เห็นเหมือนเดิมเลย มันไม่เห็นเหมือนตอนที่มันเป็นจริง

อ้าว! ของจริงมันเป็นของจริงวัย ของจำมันก็เป็นอย่างที่เราจำนี่แหละ แต่เดิมปฏิบัติเพราะไม่รู้ไง ทำตามข้อเท็จจริงมันก็เป็นความจริงใจ ของจริงมันก็ โอ้โฮ! สุขสงบไป

ของจำ ว่าง ๆ กำหนดว่าง แล้วมันไม่เหมือนเดิมเลย

ไม่เหมือน เพราะมันเป็นของจำ

เข้าใจผิดสองข้อ วางให้หมด แล้วฝึกหัดปฏิบัติใหม่ คำว่า “ฝึกหัดปฏิบัติใหม่” ไม่ใช่ทำใหม่นะ ฝึกหัดปฏิบัติใหม่คือตั้งใจทบทวนใหม่ คือข้อมูลทำให้เป็นข้อเท็จจริง

ไอ้ที่ทำมาแล้วคือทำมาแล้ว อดีตอนาคตมันเป็นอดีตและเป็นอนาคต ปัจจุบันนี้ไง อดีตก็ทำมาแล้ว ถูกก็ถูกมาแล้ว ผิดก็ผิดมาแล้ว อนาคตยังไม่เกิดขึ้นแล้วก็จินตนาการไปจนทุกข์จนยาก

ปัญญาอบรมสมาธิคือตรีกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญา
อบรมสมาธิ นี่ธรรม ธรรมมันกลั่นมันกรองสิ่งที่เรารู้สึกนึกคิด สิ่งที่เราเห็นมันจะเทียบเคียง
กับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่ธาตุ ๔ ไม่ใช่ขันธ ๕ ไม่ใช่
อายตนะ มันไม่ใช่ไตรลักษณ์ นี่มันเทียบเคียงๆ ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะมันจะเป็นปัญญาอบรม
สมาธิ แล้วถ้ามันพุทโธๆ ทำความสงบของใจเข้ามา

แต่ถ้ามันเป็นการบ่นธรรมะ เป็นพร่ำเพ้อละเมอ ละเมอไปๆ ละเมอไปเพราะอะไร
ละเมอไปเพราะสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์

ถ้าสติสัมปชัญญะสมบูรณ์นะ มันมีค่าบริกรรม ถ้าจิตเป็นสมาธิ สมาธิคือ
จิตตั้งมั่น จิตเป็นหนึ่ง จิตหนึ่ง

แต่ถ้ามันส่ายอารมณ์ๆ มันส่าย ความคิดทั้งหมดเป็นสมุทัย มันเป็นทุกข์ นี่มันพร่ำ
มันเพ้อ มันบ่นธรรมะ มันเพ้อเจ้อ

แต่มันอยู่ที่วิมุติภาวะ อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนมันหยาบมันละเอียดยังไงแล้วมัน
ตามอารมณ์ความรู้สึกอันนั้นไป

แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมามันมีสติปัญญาของมัน มันหยุดของมัน ความคิดทั้งหมด
เป็นสมุทัย ผลของมันเป็นทุกข์ ถ้ามันหยุดคิดๆ นี่ไง ถ้ามันหยุดได้ นี่ปัญญาอบรมสมาธิๆ มัน
ไม่ใช่บ่นธรรมะ

มีสติปัญญามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ขาดสติ ขาดปัญญา มันเป็นบ่นธรรมะ บ่นธรรมๆ มันเป็นอายตนะ มันเป็นขันธ มัน
เป็นธาตุรู้ มันเป็นนาม เป็นรูป เป็นนาม เป็นรูป เป็นรูป เป็นนาม มันจับผสมปนเปไป

เป็นรูป เป็นรูปก็เป็นสัญญาอารมณ์ เป็นนาม เป็นนามเป็นความรู้สึก อ้าว! รูปกับนาม ถ้ามีสติปัญญาเท่าทัน จิตสงบแล้วมันจับได้ แล้วถ้าปัญญาอบรมสมาธิถ้ามันพิจารณาไปแล้ว มันก็หยุด หยุดคือมันปล่อยวาง นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิใจ

ถ้าไม่ใช่สมาธิ พอบอก บางทีเขากำหนดลมหายใจ กำหนดพุทโธๆ ถ้ามันบ่น บ่น ธรรมะ บ่นจนเหนื่อย บ่นจนเมื่อยล้า มันก็มาพุทโธๆ

นี่มันไปปณธรรมใจ “รู้รูป รู้นาม รักษาใจ”

เราจะบอกว่า มันจะเป็นพวกอกิธรรม มันเป็นพวกที่ว่า ถ้าเป็นสมณะ สมณะมันแก้กิเลสไม่ได้ มันต้องใช้ปัญญาๆ

ปัญญาที่เราใช้อยู่มันปัญญานามรูป ปัญญาเท่าทันใจ มันก็เลยถ้ามันไม่มีสัมมาสมาธิ มันก็เป็นสิ่งที่ว่าโลกียะ เป็นเรื่องสมมุติบัญญัติ เรื่องโลก แล้วก็บ่นแล้วก็พ้อพ้อ พ้อพ้อว่าเป็น ธรรม

มันอยู่ที่ผู้พิจารณา อยู่ที่ใจคนสูงคนต่ำ ถ้าใจของคนมันมีระดับนี้มันก็คิดของมันอย่างนี้ แล้วมันคิดอย่างนี้นะ มันก็ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นข้อเท็จจริง เป็นทางวิทยาศาสตร์คือมันมีตำรับตำรามันเปรียบเทียบของมัน

แต่ถ้าเป็นกรรมฐาน เป็นภาคปฏิบัติ อารมณ์ความรู้สึกของคนมันหลากหลายนัก อารมณ์ความรู้สึกของคนมันพรั่งพรูออกมาจากหัวใจ อารมณ์ความรู้สึกของคนมันโดนกิเลสครอบงำแล้วกิเลสมันกระพือ

ถ้ามันมีสติปัญญา มันก็มีสติปัญญาเท่าทันกับอารมณ์นั้น อารมณ์ก็เทียบเคียงกับ ธรรมะๆ แล้วกิเลสมันไม่มีเหตุมีผล ธรรมะมันก็หยุด มันก็ปล่อยใจ มันปล่อย มันหยุดแล้วมันก็เป็นสมาธิ เป็นสมณะ นี่เป็นปัญญาอบรมสมาธิใจ

ไม่ใช่ปณธรรมพ้อพ้อธรรม “รู้เท่า รู้เท่านาม รู้เท่ารูป มันเป็นรูป มันเป็นนาม”

กิเลสมันวิ่งไป ๕ รอบ กิเลสมันไปรอบจักรวาลมาแล้ว “มันเป็นรูป มันเป็นนาม มันจะเท่าทันอารมณ์”...โอ้! ถ้ามันเป็น มันเป็นการบ่นพ้อเพื่อ เห็นไหม

ทีนี้เพียงแต่ว่าผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติมันมีวิธีการปฏิบัติแบบนี้ ถ้ามีวิธีการปฏิบัติแบบนี้มันก็อยู่ที่... เหมือนการศึกษา การศึกษาภาคบังคับ เดี่ยวนี้ต้องสองภาษา เขาบอกเดี๋ยวนี้สองภาษาไม่พอแล้ว ต้องสามภาษา เอ็งจะเข้าโรงเรียน โรงเรียนประชาบาลหรือจะไปสองภาษา ตอนนี้จะไปสามภาษา

วิธีปฏิบัติไง วิธีของกลุ่มนั้น วิธีของชุมชนนั้น วิธีการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติมันเป็นวิธีการเป็นเชิงวิชาการ แต่เด็กนักเรียนที่เข้าไปเรียน เด็กนักเรียนเข้าไปเรียนแต่ละโรงเรียน จิตของผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติมันเข้าไปในสังคมใด ไปฝึกหัดในวิธีการใด ถ้ามันมีอำนาจวาสนามันจะรู้เลยว่าวิธีการนั้นเราไปได้หรือไปไม่ได้ เข้ากับเราได้หรือเข้ากับเราไม่ได้ ปฏิบัติไปแล้วมันจะเป็นผลหรือไม่เป็นผล

คนที่มีความพอเข้าไปปฏิบัติมันรู้เลยว่าวิธีการนี้ไม่เหมาะสมกับเรา วิธีการนี้ไม่เหมาะสมกับการประพฤติปฏิบัติ

วิธีการที่จะเหมาะสมกับการประพฤติปฏิบัติ เราทำแล้วไม่มีความสงสัย เราทำแล้วมันเป็นปกติสุข เราทำแล้วจิตใจเบิกบานว่า เราจะเข้าถึงธรรมได้ เรามีโอกาส ทำแล้วมันชื่นบาน ทำแล้วมันตื่นตัว ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันตื่นตัว มันเบิกบาน

ไม่ใช่มาบ่นธรรมะไง “มันเป็นอายตนะ มันเป็นขันธ มันเป็นไตรลักษณ์” มันบ่นธรรมะฉะนั้น ถ้ามีอำนาจวาสนาพอใจในการปฏิบัติแบบนี้ก็สาธุ

เพราะคำถามว่า “รายงานการปฏิบัติ ไม่มีคำถาม”

ก็มีความพอใจกับการบ่นธรรมะ บ่นธรรมก็ให้บ่นธรรมเพื่อเป็นความสงบสุขถ้าเป็นไปได้ ถ้าบ่นธรรมๆ

บ่นธรรมเพื่อระบมเพื่อบ่มให้มันฟอนเฟะ มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน ถ้าวาสนาดี
งามไฉ่ บ่นธรรมๆ มันเป็นการท่องบ่น แล้วถ้าจะประพฤติปฏิบัติต้องให้เป็นข้อเท็จจริง แล้วถ้า
เป็นข้อเท็จจริง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

กาลามสูตรๆ ห้ามเชื่อ ห้ามเชื่อแม้แต่อาจารย์ของตน และห้ามเชื่อปรากฏการณ์
ประพฤติปฏิบัติของตนว่าถูกหรือผิด ต้องศึกษา ต้องค้นคว้า ต้องตรวจสอบ กาลามสูตร ไม่ให้
เชื่อใครทั้งสิ้น และผลปฏิบัติของตนก็ต้องพิจารณา ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น ให้เชื่อผลของการปฏิบัติ
ของตน แต่การปฏิบัติของตนมันเป็นสัมมาทิฐิ มันถูกต้องชอบธรรมโดยธรรมะเป็นผู้ที่ซุกคู้
ค้นคว้าหรือโดยกิเลสลงไป กิเลสมันลงไป กิเลสมันล่อมันหลอก เห็นไหม

กาลามสูตร ห้ามเชื่อใดๆ ทั้งสิ้น จบ